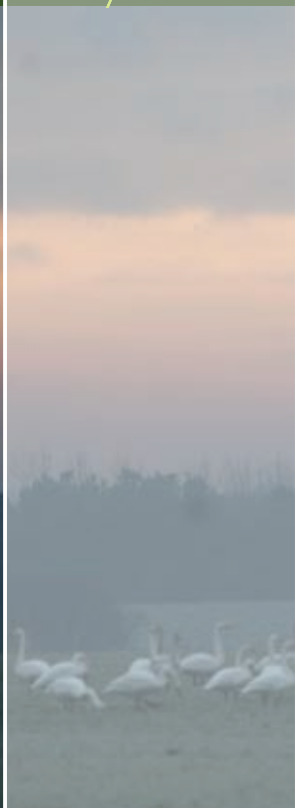

DANMARKS
NATURFREDNINGS-
FORENINGS
KLIMATILPASNINGS-
POLITIK

MERE NATUR I ET ÆNDRET KLIMA

Danmarks
Naturfredningsforening

Danmarks
Naturfredningsforening

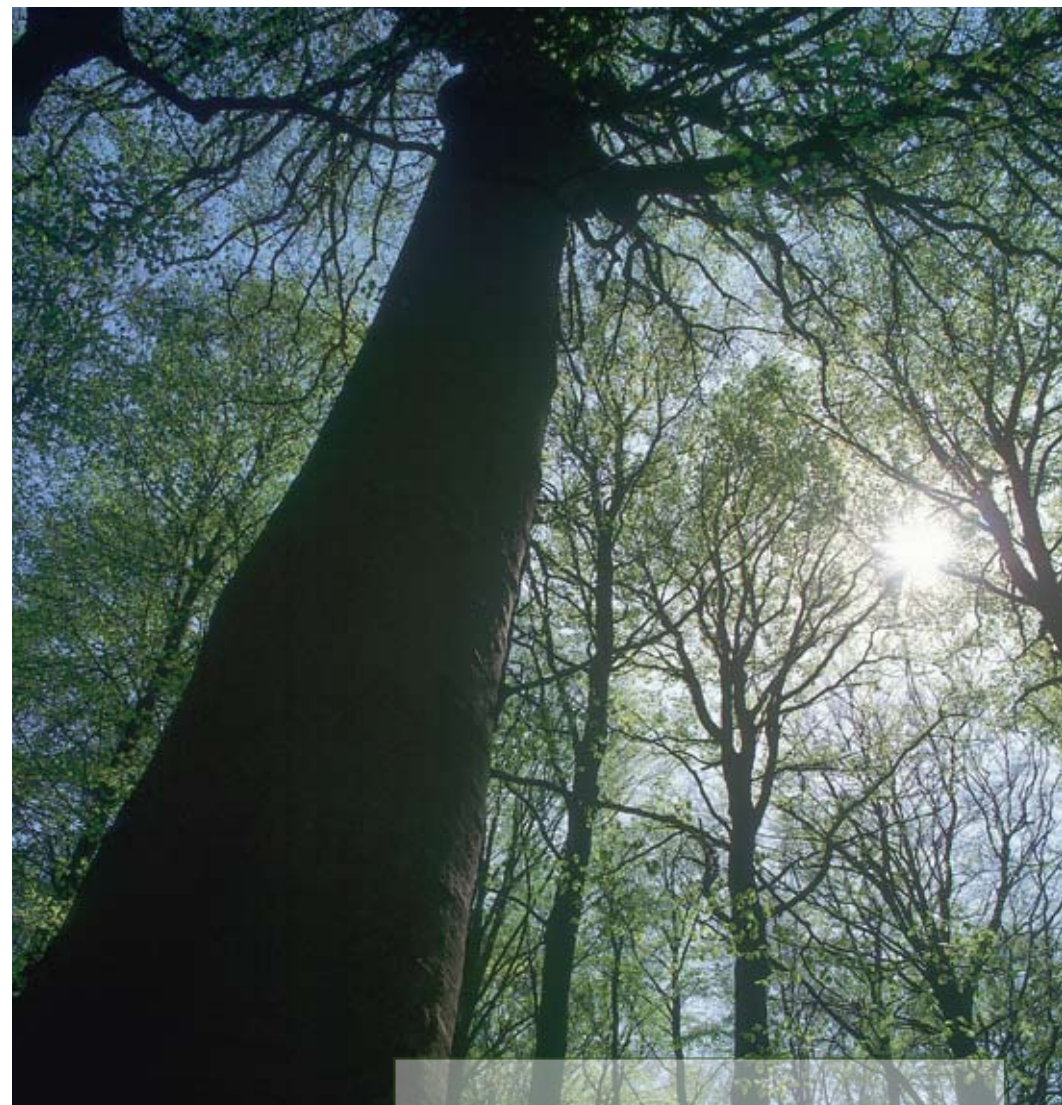
DANMARKS
NATURFREDNINGS-
FORENING
KLIMATILPASNINGS-
POLITIK
November 2009

Danmarks
Naturfredningsforening
Masnedøgade 20
2100 København Ø
Tlf.: 39 17 40 00
www.dn.dk

PRESSEKONTAKT:

Tlf.: 39 17 40 28
www.dn.dk/klimatilpasning

Forord	4
1. Fakta om klimaforandringerne i Danmark	6
2. Naturen er en del af løsningen	8
3. Staten og kommunerne har ansvar for klimatilpasning	10
4. Staten skal koordinere klimatilpasningstiltag	12
5. Regeringen og kommunerne skal lave miljøøkonomiske afvejninger	14
6. Regeringen skal lave en plan, der sikrer naturen mere plads	16
7. Fredninger skal sikre naturen i et ændret klima	18
8. Kommunerne skal indtænke klimaændringerne i kommuneplanerne	20
9. Regeringen skal sætte naturovervågning i system	22

**MERE NATUR
I ET ÆNDRET
KLIMA**

FORORD

I løbet af blot 100 år vil de globale klimaændringer medføre et varmere klima, end Jorden har oplevet i flere millioner år. Vi står over for klimaændringer, der vil forløbe med en stor hastighed. Den danske natur er allerede i dag i en ringe forfatning. Og den tilstand bliver i de kommende år forværret som følge af klimaforandringerne.

Mere natur, der hænger sammen, vil betyde, at dyr, planter og landskaber bliver robuste over for klimaforandringerne. Danmarks Naturfredningsforening ønsker, at en tredjedel af det danske areal skal være naturområder i 2030.

Mange borgere og myndigheder er optaget af de problemer, som klimaforandringerne fører med sig. Men ofte er fokus på andre områder end naturen. Der laves beredskabsplaner og bygges diger for at beskytte huse og infrastruktur anlæg, men uden en national koordinering af de mange dyre initiativer. Seneste eksempel på den manglende planlægning fra statens side er forslaget til Landsplanredegørelse 2009. Der er flere gode hensigter i redegørelsen, men meget få reelle initiativer for de kommende års udvikling.

Staten ønsker at skubbe ansvaret ud til kommunerne, men netop klimatilpasning har om noget behov for en overordnet, statslig koordinering.

Danmarks Naturfredningsforening ønsker med denne klimatilpasningspolitik at øge regeringens, Folketingets og kommunernes fokus på naturen i forhold til klimaforandringerne.

Danmarks Naturfredningsforening mener, at vi skal beskytte og udvikle naturen, så den er robust over for klimaforandringerne og samtidig bruge naturens dynamik til at reducere en væsentlig del af de klimaskabte problemer.

Ud over det generelle behov for mere plads til naturen, er der også behov for at udlægge nye områder til natur som erstatning for de naturområder, der forsvinder med klimaforandringerne. Særlig langs kysterne skal der gives plads til, at naturen kan flytte sig i takt med, at havet stiger. I det åbne land skal der etableres et sammenhængende naturnetværk, så dyr og planter kan flytte sig, når klimaforandringerne truer deres eksistensgrundlag.

Klimatilpasningspolitikken er én af flere politikker i Danmarks Naturfredningsforening, som skal sikre mere og bedre natur. Den spiller sammen med foreningens landbrugspolitik (dn.dk/landbrug) og naturpolitik (dn.dk/natur) samt Danmarks Naturfredningsforenings Klimakommunekampagne (dn.dk/klimakommune).

Hele klimatilpasningspolitikken kan læses på dn.dk/klimatilpasning.

1.

FAKTA OM KLIMAFORANDRINGERNE I DANMARK

Den menneskeskabte drivhuseffekt vil føre til klimaforandringer inden for dette århundrede uanset hvilken indsats, der iværksættes nu. I Danmark vil ændringerne blandt andet betyde:

- **Øget nedbør.** Stigning mellem 8-9 procent.
- **Mildere vintre.** Vintertemperaturen stiger 2-3 °C.
- **Varmere somre.** Sommertemperaturen stiger 1-3 °C.
- **Højere vandstand.** Gennemsnitlig vandstandsstigning på mellem 0,2 og 1,3 meter.
- **Mere vind.** Flere orkaner og stærkere middelvindshastighed.
- **Mere ekstremt vejr med hedebølger, ekstreme regnskyl og periodevise ekstreme vandstandsstigninger.**
- **Generelt større uforudsigelighed.**

Ovenstående bygger på FN's klimapanelers seneste validerede rapporter. Nye undersøgelser viser, at klimaændringerne kan blive endnu mere omfattende.

Den temperaturstigning, vi har set siden midten af 1900-tallet, kan allerede nu observeres i naturen. Planternes vækstperiode er blevet længere, og løvspring, blomstring og trækfuglenes ankomst bliver tidligere og tidligere. Beregninger viser, at de klimatiske grænser for en lang række af dyre- og plantearter vil flytte sig mellem 700 og 1.400 km mod nord i Europa over de næste 100 år. Det betyder, at vi i Danmark på længere sigt kan få et plante- og dyreliv, som vi kender det i Nordfrankrig eller på Balkan.

Stigende havniveau, flere ekstreme hændelser som tørke, oversvømmelser og orkaner vil påvirke den danske natur. En stor del af vores lavtliggende strandenge vil blive permanent oversvømmet og forsvinde. Ligeledes vil kystskrænter, kystoverdrev og i nogle områder også moser og enge komme under et yderligere pres. En undersøgelse, som Danmarks Naturfredningsforening har lavet,

viser, at op til 60 procent af strandengene i Randers Kommune og 30 procent af strandengene i Holstebro Kommune forsvinder i løbet af 100 år.

Nogle plante- og dyrearter vil få bedre levevilkår end tidligere, og nye arter vil komme hertil sydfra og etablere sig i den danske natur. Derimod vil især de arter, der ikke så let flytter sig, og hvor populationerne er små, få problemer, eksempelvis orkideer som Mygblomst og Sump-Hullæbe. Mange invasive arter vil også få bedre betingelser, hvilket kan få store negative konsekvenser for de hjemmehørende arter.

Kraftig nedbør kan betyde, at vandkvaliteten i vandløb, søer og kystvande bliver dårligere, da det skaber en øget udvaskning af næringsstoffer fra landbruget til vandmiljøet. I forurenede vandmiljøer kan vandløbsorganismer medføre en øget lattergasudledning. Lattergas er en langt stærkere drivhusgas end CO₂, og en forhøjet udledning fra næringsstofbelastede vandløb vil derfor have en selvforstærkende effekt på klimaændringerne.

For landbruget betyder de stigende temperaturer en længere vækstsæson og mulighed for nye afgrøder. Men samtidig vil mange skadedyr få bedre levevilkår. Det vil sætte yderligere fokus på problemerne med sprøjtegifte. Danmarks Naturfredningsforening finder, at økologisk landbrug vil være den bedst egnede dyrkningsform i et ændret klima og går derfor ind for et hundrede procent økologisk landbrug.

Med et ændret klima vil kraftige nedbørshændelser betyde øget udvaskning af næringsstoffer fra landbruget og dermed en yderligere forringelse af vandkvaliteten i vandløb, søer og hav. Danmarks Naturfredningsforening mener, at det er af afgørende betydning at få styr på udledningen af næringsstoffer til vores vandmiljø. Det kræver ophør af landbrugsdrift i nærheden af vådområder og i følsomme naturområder.

2.

NATUREN ER EN DEL AF LØSNINGEN

Natur og klima er uløseligt forbundet. Når klimaet ændrer sig, vil Danmarks natur ændre sig. Derfor skal vi give plads til den nye natur i et varmere og vådere klima, og vi skal bruge naturens egen dynamik til at reducere de klimaskabte problemer.

For eksempel kan træer og beplantning forbedre mikroklimaet i byerne under hedebløjer. Et øget skovareal vil binde CO₂, og tilsvarende kan CO₂-udslippet fra landbruget reduceres ved at tage lavbundsjord ud af dyrkning. Ved at ekstensivere 200.000 hektar lavbundsjord kan vi spare mellem en og tre millioner tons CO₂ pr. år. Det svarer til mellem 10 og 30 procent af den årlige reduktion, som Danmark er forpligtet til efter Kyoto-protokollen.

Mange lavbundsarealer blev opdyrket i løbet af det 20. århundrede. Men i dag har hovedparten af arealerne en meget ringe værdi som landbrugsjord. Tidligere var arealerne ofte naturområder og levesteder for en række af de dyr og planter, der i dag er ved at forsvinde fra den danske natur. Områder, hvor den intensive landbrugsproduktion skal ophøre er eksempelvis Filsø, Kolindsund, Store Vildmose, lavbundsarealer ved Ringkjøbing Fjord og Søborg Sø.

Grønne tage med stenurt og lignende tørketolerante planter kan reducere CO₂-udslippet og tilbageholde vand ved kraftige regnskyl. Ligeledes kan udlægning af vådområder, hvor regnvandet siver ned, lokalt reducere presset på kloakkerne. Begge løsninger sparer penge på kloakbudgettet samtidig med, at naturen i byen får det lidt bedre.

Skal naturen bidrage til at løse klimaændringerne, må vi vide, hvor vi skal sætte ind med tiltag. Og vi skal gøre os klart, dels hvor vi især vil passe på vores eksisterende natur, dels hvor naturen kan få ny plads, og dels hvor vi må acceptere, at naturen ikke kan bevares, som den ser ud i dag.

En sandsynlig havstigning på 0,6 meter betyder, at vi kan miste mange rekreative områder langs kysterne. Diger er ikke altid løsningen. Dels kræver de investeringer på mange milliarder, dels løser de sjældent problemet, men flytter det. I stedet skal vi være parate til at udlægge nye naturområder langs kysten, hvor der er plads til både kystlandets typiske plante- og dyreliv og et aktivt friluftsliv.

3.

STATEN OG KOMMUNERNE HAR ANSVAR FOR KLIMATILPASNING

Der er behov for en overordnet landsplanlægning og en ændret lovgivning, der tager højde for et varmere, vådere og vildere klima.

En samlet indsats for klimatilpasning omfatter:

- Statslig koordinering af klimatilpasningstiltag.
- Miljøøkonomiske afvejninger.
- National naturplan: Mere natur og mindre CO₂.
- Fredninger som et redskab i klimatilpasningen.
- Klimatilpassede kommuneplaner.
- Øget naturovervågning.

Hertil kommer en indsats, der reducerer det danske udslip af CO₂. Det handler om energibesparelser, vedvarende energi og CO₂-venlig transport.

I fremtiden bliver vejret varmere, vådere og vildere. Derfor er der behov for en overordnet planlægning og lovgivning.

4.

STATEN SKAL **KOORDINERE** **KLIMA**TILPASNINGSTILTAG

Danmarks Naturfredningsforening mener, at staten skal påtage sig det overordnede ansvar for planlægningen af klimatilpasningen. Vi risikerer store økonomiske tab og løsninger, der er uheldige for samfundet som helhed, hvis den ene kommune prioriterer digebyggeri, mens nabokommunen håndterer de store mængder vand ved at etablere nye vådområder. Samtidig forspilder vi måske nogle af mulighederne for at udnytte naturens dynamik til at reducere de klimaskabte problemer.

Information er godt, men utilstrækkeligt i det lange løb. Danmarks Naturfredningsforening mener, at staten må påtage sig et ansvar for at prioritere hvilke tilpasningsstrategier, der skal anvendes. Det er nødvendigt – for eksempel gennem et landsplandirektiv – at forholde sig overordnet til, hvad der skal ske med de danske kyster, og prioritere hvilke større vådområdeprojekter, der bør igangsættes for at opsamle vand, reducere oversvømmelser og reducere CO₂-udslippet.

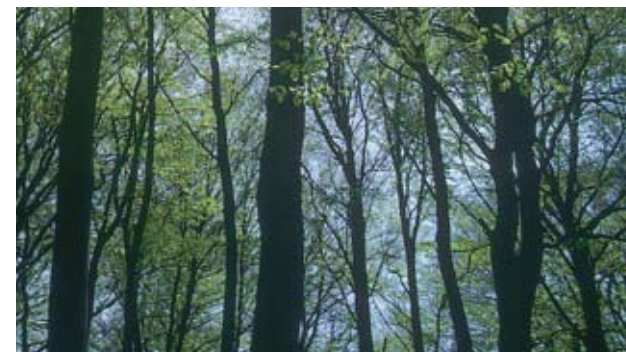
Der skal planlægges et landsdækkende naturnetværk og naturgenopretning af tidligere landbrugsområder for at skabe en robust sammenhængende natur, der kan modstå klimaforandringerne enorme påvirkninger.

Desuden skal det fastlægges, hvordan man sikrer og koordinerer et samarbejde om klimatilpasning på tværs af kommunegrænser. En del af arbejdet kunne naturligt finde sted i forbindelse med udarbejdelsen af de statslige vandplaner, der ud over vandkvalitet også bør se på håndteringen af de øgede vandmængder.

Klima- og energiministeriet skal i højere grad end nu påtage sig et ansvar for koordinering af klimatilpasningstiltag. Klimatilpasningen skal integreres i den eksisterende lovgivning – blandt andet i landbrugslovgivningen, planloven, vandløbsloven, miljømålsloven og naturbeskyttelsesloven. Og det skal undersøges hvilke virkemidler, der bedst regulerer de mange nødvendige klimatilpasningstiltag.

DANMARKS
NATURFREDNINGS-
FORENING
ANBEFALER REGERING
OG FOLKETING:

- ▶▶ At tage lederskab og bruge de virkemidler, der bedst understøtter klimatilpasningen i Danmark.
- ▶▶ At integrere klimatilpasningen i den eksisterende lovgivning.
- ▶▶ At koordinere klimatilpasningen i Danmark og sikre naturen mere plads – gennem et landsplandirektiv, som udpeger områder til:
  - Fri kystdynamik, der skal friholdes for digebyggeri.
  - Ny natur langs kysterne.
  - Naturgenopretning af tidligere tørlagte vådområder.
  - Nye vandbufferzoner, hvor vandet fra den øgede nedbør og havet kan få plads under ekstremhændelser.
  - Ekstensivering af landbrugsdriften på lavbundsjorder.
  - Skovrejsning.
- ▶▶ At ændre den nuværende statiske naturbevaringsstrategi til en dynamisk naturforvaltningsstrategi, hvor der gives plads til, at naturen kan forandre sig, når den påvirkes af klimaændringerne. Samtidig skal de arealer, som er plejekrævende, fortsat plejes.

5.

REGERINGEN OG KOMMUNERNE SKAL LAVE MILJØØKONOMISKE AFVEJNINGER

Mange lokale investeringer ses i et kortsigtet perspektiv, og de koordineres ikke på tværs af administrative grænser. I drøftelser om lokale investeringer bør det synliggøres, at investering i klimatilpasning er en forebyggende investering. Venter man med at handle, kan udgiften blive langt større.

Undersøgelser, som Danmarks Naturfredningsforening har fået gennemført, viser, at der i en middelstor provinsby – som eksempelvis Allerød med godt 15.000 indbyggere – er behov for en væsentlig udbygning af kloaksystemet. Frem for flere kloakker kan problemet afhjælpes ved at udlægge tre hektar nye vådområder, hvor de øgede nedbørsmængder kan opsamles og nedsives, hvilket samtidig vil være til glæde for dyr, planter og mennesker.

Regeringen bør foretage miljøøkonomiske afvejninger af eksempelvis kloakudbygning i forhold til andre initiativer, der kan forsinke vandets vej gennem landskabet. I sidste ende kan det vise sig, at massivt digebyggeri og udvidelser af kloakker er samfundsmæssigt uholdbart.

Naturen er dynamisk. Hvis vi giver den mulighed for at tilpasse og udvikle sig, vil det give positive afledte virkninger i forhold til klimatilpasning. Det kan for eksempel ske ved at udlægge større arealer langs vandløb og søer til nye enge eller anden natur. Det vil give noget af den buffer, der skal til, når der kommer store regnmængder på en gang. I stedet for oversvømmede kældre, kan vi få våde enge eller artsrige sumpskove. Men det kræver planlægning, og det kræver, at vi gør op med den vanetænkning, der siger, at naturen og samfundsplanlægningen ikke kan sammentænkes.

DANMARKS
NATURFREDNINGS-
FORENING
ANBEFALER REGERING,
FOLKETING OG
KOMMUNER:

- ▶▶ At investere i klimatilpasning som en forebyggende indsats, hvor omkostningerne ved ikke at forebygge synliggøres.
- ▶▶ At afveje forskellige klimatiltag i forhold til hinanden, så vi samfundsmæssigt får de mest holdbare løsninger.
- ▶▶ At satse på klimasmarte løsninger, hvor vi bruger naturens evne og dynamik til at reducere problemerne med klimaforandringer samtidig med, at vi får både mere natur og mere robust natur.

Fremtidens håndtering af regnvand skal ske ved lokal nedsivning og etablering af nye vådområder. Dermed spares penge til udbygning af kloakker samtidig med, at vi får ny natur.

6.

REGERINGEN SKAL LAVE EN PLAN, DER SIKRER NATUREN MERE PLADS

Med udsigten til havstigninger, øget nedbør og temperaturstigninger er der mere end nogensinde behov for et sammenhængende naturnetværk, så planter og dyr kan flytte sig. Danmark har brug for en samlet plan for, hvor naturen skal have mere plads og en plan for, hvordan det skal ske.

Stiger havet blot en halv meter, vil en stor del af vores strandene forsvinde. Strandene er en vigtig naturtype for den biologiske mangfoldighed i kystområderne. Derfor er der brug for allerede nu at udlægge arealer, som reserveres til fremtidens strandene langs kysterne.

På kortene ses et område ved Felsted Kog i Holstebro Kommune. Kortene viser, hvordan havet ved blot 0,6 meters stigning sammen med øgede vandmængder fra oplandet oversvømmer strandene, enge og i nogen grad moser, så der om 100 år er meget lidt kystnatur tilbage. Danmarks Naturfredningsforening mener, at der skal udlægges nye områder til fremtidens kystnatur. Det er en billigere og bedre løsning end digebyggeri.

DANMARKS
NATURFREDNINGS-
FORENING
ANBEFALER REGERING
OG FOLKETING:

- ▶▶ At udarbejde en national naturplan med et sammenhængende naturnetværk. Følgende elementer skal indgå:
  - Op til 14 nationalparker.
  - Alle områder, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.
  - Alle eksisterende fuglebeskyttelsesområder (Natura 2000).
  - Alle eksisterende habitatområder (Natura 2000).
  - Ekstensivering af 200.000 hektar lavbunds-jorde (drænede arealer), der i dag bliver landbrugs-mæssigt dyrket med efterfølgende vådlægning (naturgenopretning).
  - Naturgenopretning af tør natur (på højere beliggende arealer) samt skovrejsning på i alt ca. 250.000 hektar.
  - Danmarks 7.000 km kyststrækning med arealer, der tager højde for havstigningerne.
  - Grønne områder i og omkring byerne.
  - Spredningskorridorer og andre grønne forbindelser mellem naturområder.
- ▶▶ At afsætte økonomiske midler til at gennemføre den nationale naturplan.
- ▶▶ At nedsætte en ny strandbeskyttelseskommision, der skal have til opgave at fastsætte en ny dynamisk strandbeskyttelseslinje og sikre den frie færdsel langs kysterne.
- ▶▶ At stille krav om bindende natur- og klimaplaner for alle landbrug.

7.

FREDNINGER SKAL SIKRE NATUREN I ET ÆNDRET KLIMA

Med klimaforandringerne står samfundet over for helt nye udfordringer. Fredningsinstrumentet kan blive et redskab til at bevare natur og landskabelige værdier i et forandret klima.

Danmarks Naturfredningsforening ønsker at bruge fredningsinstrumentet som et redskab for at fremtidssikre naturen. En klima-orienteret strategi for fremtidige fredninger skal sikre:

- Adgang langs kyster samt til naturområder og rekreative områder.
- Byens parker, træer og grønne korridorer.
- Områder langs kysterne, der er potentielle fremtidige naturområder.
- Bufferarealer mellem vand og dyrkede arealer.
- Arter og naturtyper.
- Følsomme vådområder, herunder vandindvindingsområder med henblik på at stoppe forurening med sprøjtegifte og gødning.

- ▶▶ At sikre, at fredningsinstrumentet kan bruges som led i at bevare og udvikle natur i et forandret klima.
- ▶▶ At sikre naturgenopretning af områder, der kan medvirke til at løse klimaskabte problemer.

DANMARKS
NATURFREDNINGS-
FORENING
ANBEFALER REGERING
OG FOLKETING:

Fremtidige potentielle naturområder kan sikres gennem fredning - det vil også være til gavn for dyr og planter.

8.

KOMMUNERNE SKAL INDTÆNKE KLIMAÆNDRINGERNE I KOMMUNEPLANERNE

Det tager tid at planlægge, hvordan samfundet løser de problemer, som klimaforandringerne skaber. For kommunerne er det derfor vigtigt at indtænke klimaændringerne i kommuneplanerne. Samtidig er det ikke blevet mindre vigtigt, at kommunerne samarbejder, så der planlægges på tværs af kommunegrænserne.

Særligt i forhold til de kystnære områder, lavbundsområder og byområder skal kommunerne tage hensyn til risikoen for permanent eller jævnlig oversvømmelse på grund af stigende havniveau, stigende grundvandsspejl og problemer med at aflede vandet efter kraftige regnskyl.

Kommunerne bør i første omgang kortlægge hvilke områder, der er i risikozonen for øget oversvømmelse. Dernæst bør de udarbejde en regulær klimatilpasningsstrategi, hvor det nærmere fastlægges, hvordan kommunen påtænker at håndtere oversvømmelser med mere.

En god planlægning giver mulighed for konstruktivt at arbejde med hvilke områder, der skal sikres mod oversvømmelser og hvilke områder, der med fordel kan omdannes til natur og/eller rekreative områder.

I byen vil en målrettet planlægning af mere natur kunne bidrage væsentligt til at komme af med vand efter kraftige regnskyl og til at sænke temperaturen lokalt. Det handler ikke kun om flere parker, legepladser, sportsarealer og andre grønne områder, men også om for eksempel grønne parkeringspladser, grønne tage, beplantninger og nye mini-vådområder med plads til lokal nedsivning af regnvand.

DANMARKS NATURFREDNINGS- FORENING ANBEFALER KOMMUNER:

- ▶▶ At arbejde med sammenhængende vandplanlægning ved at kortlægge forventede permanente og temporære oversvømmelser i byerne og på landet som følge af havstigninger, øget nedbør og grundvandsændringer.
- ▶▶ At vedtage en kommunal klimatilpasningspolitik, der peger på, hvordan de forventede oversvømmelser kan håndteres i planlægningen. Politikken bør udarbejdes i samarbejde/sammenhæng med nabokommunerne og med udgangspunkt i en statslig prioritering (landskplandirektiv).
- ▶▶ At udarbejde natur- og klimakortlægning for hele kommunen.
- ▶▶ At udarbejde en kommuneplan, der A: tager hensyn til naturens behov for at flytte sig, B: fastlægger hvilke områder, der forventes oversvømmet, C: fastlægger digebyggeri, D: fastlægger arealer til ny natur, og F: fastlægger, hvor byen kan vokse.
- ▶▶ At håndtere de ændrede risici, forbundet med jordforureningen som følge af den øgede udvaskning fra lossepladser og lignende til grundvandet.
- ▶▶ At sikre, at minimum 30 procent af nyt boligbyggeri og 80 procent af nyt industribyggeri får grønne tage.
- ▶▶ At sikre, at regnvand i fremtiden kan nedsives lokalt i stedet for at blive ledt til kloakker.

DANMARKS NATURFREDNINGS- FORENING ANBEFALER REGERING OG FOLKETING:

- ▶▶ At pålægge kommunerne ansvar for klimatilpasning i kommuneplanen – og om nødvendigt – sikre udvikling af den natur, der er truet af klimaforandringer, gennem fredninger eller lovgivning.

9.

REGERINGEN SKAL SÆTTE NATUROVERVÅGNING OG KORTLÆGNING I SYSTEM

Med de hastige ændringer i klimaet må vi forvente hastige ændringer i en række naturtypers og arters udbredelse samt bevaringsstatus. Vi har brug for et løbende overblik over de arter og naturtyper, der er ved at forsvinde fra Danmark og over hvilke nye arter, der kommer til. På den måde kan vi følge udviklingen på nationalt niveau. Et sådant overblik er afgørende for at kunne iværksætte den bedste forebyggelse og sikre nye og eksisterende arters overlevelse.

DANMARKS NATURFREDNINGS- FORENING ANBEFALER REGERING OG FOLKETING:

- ▶▶ At iværksætte national overvågning og kortlægning af udviklingen i naturtyper, samt plante- og dyrearter både generelt og ikke mindst som følge af klimaforandringerne.
- ▶▶ At afsætte midler til analyse og formidling af indsamlede naturdata.

Nye arter, som hvepseederkoppen på billedet, er allerede kommet til Danmark som følge af et varmere klima. I fremtiden vil vi også kunne opleve havesyvsover, æskulapsnog og den farverige fugl, biæder. Til gengæld må vi måske også vinke farvel til en række nulevende og truede arter som eksempelvis viben, brushanen og birkemusen. Danmarks Naturfredningsforening mener, at vi skal give plads til en ny flora og fauna, men samtidig sikre, at nulevende arter kan flytte eller tilpasse sig, så de ikke uddør.

KILDER

Chrintz, T. (2008): Dobbeltgevinst: Vådområder gavner både natur og klima: Politiken, torsdag d. 4. september 2008.

Danmarks Naturfredningsforenings Landbrugspolitik: Fremtidens landbrug i balance med natur og miljø. 2009.

Danmarks Naturfredningsforenings Naturpolitik: Fremtidens Natur – Danmarks natur i vækst, 2009.

Meltofte, H. (red.) (2008): Klimaændringerne. Menneskehedens hidtil største udfordring: Miljøbiblioteket, Hovedland, 2008.

Miljøministeriet, By- og Landskabsstyrelsen, (2009), Forslag til Landsplanredegørelse 2009.

Nakicenovic, N., m.fl.: Emissions Scenarios. IPCC Special Reports on Climate Change: IPCC – Intergovernmental Panel of Climate Change, Working Group. (FN's klimapanel). (2000)

Natur- og Klimakort udarbejdet i samarbejde med COWI og BLOM-Info, 2008/09/ Orbicon, april 2009: Nødvendige bassinstørrelser i Allerød, notat for Danmarks Naturfredningsforening.

Regeringen, marts 2008. Strategi for tilpasning til klimaændringer i Danmark.

Stief, P. m. fl., 2008: Nitrous oxide emission by aquatic macrofauna. PNAS, vol.106.

Wilhjemudvalget, 2001, En rig natur i et rigt samfund.

MERE NATUR I ET ÆNDRET KLIMA

DANMARKS NATURFREDNINGS- FORENINGS KLIMATILPASNINGS- POLITIK

Læs mere på
www.dn.dk/klimatilpasning

Danmarks Naturfredningsforening

Masnedøgade 20
2100 København Ø
Tlf. 39 17 40 00
www.dn.dk

Danmarks
Naturfredningsforening

